

**ALAPJOGOKÉRT
KÖZPONT**

TÖRTÉNELMI GYŐZELEM, TÖRTÉNELMI VERESÉG

A 2022-ES ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁS EREDMÉNYÉNEK TANULSÁGAI ÉS OKAI

2022. május 3.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	3
Előszó	4
1. Mit mutatnak a számok?	5
1.1. A választói piac változása	5
1.2. A választási részvétel, mint fokmérő.....	5
1.3. A Fidesz-KDNP és az összefogás országos listás eredményei	7
1.4. A Fidesz-KDNP és az összefogás egyéni választókerületi eredményei	9
1.5. Nem oda Buda, nem oda Pest sem	12
2. Átalakuló ellenzéki erőter	15
2.1. Balliberális háziverseny: a DK mindent visz.....	16
2.2. A Mi Hazánk, mint meglepetésfaktor	17
3. A Fidesz-KDNP győzelmének lehetséges magyarázatai	20
3.1. A miniszterelnök-jelöltek versenye	20
3.2. Az ukrán-orosz háború hatása („Rally round the flag” effect)	24
3.3. A felmerülő kihívásokra adott válaszok életszerűsége.....	26
3.4. A baloldali összefogás ellenzéki szimpatizánsokat taszító hatása	27

Vezetői összefoglaló

- A 2022-es országgyűlési választáson a szavazók nemcsak megerősítették a 12 éve hatalmon lévő Fidesz-KDNP politikáját, hanem soha nem látott erősségű mandátummal ruházták fel a kormánypártokat.
- A győzelem mértéke igazolja azt, hogy Magyarországon jobboldali konjunktúra és reneszánsz van: korábban egyetlen politikai blokk sem kapott annyi országos listás szavazatot, mint legutóbb a Fidesz-KDNP. A 3 060 706 voks magasabb a négy évvel ezelőtti, és az MSZP-SZDSZ 1994-es szavazatszámánál is. 12 évnyi kormányzás után a jobboldal szimpatizánsi tábora nem csökkent, sőt növekedni tudott. Ebből következik az is, hogy a magyarok kétharmad-pártiak.
- A kormánypártok népszerűsége országszerte és minden társadalmi csoportban magas, továbbra is ők rendelkeznek egyedül néppárti profillal: a 106 egyéni választókerületből 102-ben javítottak 2018-as eredményükön a képviselőjelöltjeik, országos listán pedig úgy Budapesten, mint a 19 megyében emelkedett a támogatottságuk. A Fidesz-KDNP politikusai 2018-ban 47, 2022-ben 65 egyéni körzetben tudtak 50%+1 szavazatot meghaladó arányban győzni, második helyezett ellenfelükre pedig átlagosan 17,90 százalékot mértek most, míg négy évvel korábban 14,40 százalékot.
- A 2022-es választás újfent igazolta, hogy sem Budapesten, sem a megyei jogú városokban nincs egyértelmű kormánykritikus többség. A fővárosban a Fidesz-KDNP 2018-hoz képest is erősödni tudott, míg az ellenzéki összefogás listán a mostani választáson érte el története legrosszabb eredményét, még a 2010-es eddigi támogatottsági mélypontnál is rosszabbat. A 23 megyei jogú városból 19-ben a Fidesz-KDNP szerzett többséget. Nem igaz tehát az az állítás, hogy a nagyvárosokban a kormánypártok népszerűsége alacsonyabb.
- Az ukrán-orosz háborúra az ellenzék rossz, a magyar nemzeti érdeket és történelmi tapasztalatokat figyelmen kívül hagyó válaszokat adott. Orbán Viktor stratégiai nyugalmat, valamint Magyarország békéjét és biztonságát képviselő politikájával még a kormánykritikus szavazók jelentős része is azonosulni tudott. A kormányfő eleve magas, 50 százalék feletti népszerűségi indexe a nemzetegyesítő hatás következtében tovább emelkedett a kampányfinisben is. Emiatt az utolsó hetek kampányhajráját is a Fidesz-KDNP nyerte meg, amire korábban nem volt példa.
- Az ellenzéki összefogás nem egyesítette, hanem taszította a kormánykritikus választókat, elsősorban a Jobbik korábbi szavazóit: országosan több mint 700 ezer szimpatizánst veszített a hatpárti koalíció, míg a Jobbik tábora a 2018-as 1,1 milliőről 500 ezer fő körülre zsugorodott, addig az LMP egykori bázisa is jelentősen meggyengült. A baloldali összefogás 106 egyéni képviselőjelöltjére átlagosan 12,84 százalékkal kevesebb voks érkezett, mint amennyit külön indulva 2018-ban megszereztek, még Budapesten is 10,40 százalékot veszítettek. Országos listán pedig 28 százalékkal gyengültek. A legnagyobb visszaesés ott következett be, ahol a Jobbik 2018-ban erőn felül teljesített: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében közel 17 százalékkal elmaradt az ellenzék eredménye a négy évvel korábbitól.
- A választás egyik fő tanulsága az, hogy az ellenzéki szavazókat nem lehet elvtelen koalíciók mentén egyesíteni. A szélsőbal és a szélsőjobb paktumának megkötésével elégedetlen ellenzéki választók vagy otthon maradtak, vagy más pártot támogattak. Ennek – és a Jobbik magára hagyott szimpatizánsainak – is köszönhetően jutott be a törvényhozásba a Mi Hazánk.

Előszó

2022. április 3-a különleges politikatörténeti pillanatként fog bevonulni a magyar krónikákba. Először fordult ugyanis elő Magyarországon az, hogy demokratikus politikai rendszerben, négy egymást követő, szabad, tisztességes és fair küzdelmet hozó országgyűlési választás alkalmával ugyanaz a politikai szövetség kapja meg a kormányalakításhoz szükség mandátumot a választóktól. Ráadásul a felhatalmazás mértéke 2010 és 2022 között rendre kétharmados, alkotmányozó többséget maghaladó arányú volt a parlamenti képviselői helyek megoszlását tekintve. A legutóbbi jobboldali győzelem azonban számos egyéb okból kifolyólag nevezhető unikális, példa nélküli eredménynek. A centrális erőter gyengülésével ugyanis sokan azt feltételezték, hogy a hatpárti baloldali koalíció nemcsak kihívója, de valódi alternatívája is lehet a 12 éve hatalmon lévő Fidesz-KDNP pártszövetségnek. Az Egységben Magyarországért egyik fő választási ígérete is az volt, hogy három, kétharmados választási vereségből okulva megvan az ellenszer a Fidesz-KDNP legyőzésére. Sőt, 2019 őszén, vagyis az önkormányzati választáson elért ellenzéki eredmények óta azt mondták a balliberális térfél megmondóemberei, hogy az ellenzéki szavazó „kész” van.

A választás eredménye azonban éppen ennek az ellenkezőjét bizonyítja: az összefogás, a centrális pozíció gyengülése, a baloldali tömb lengyel mintára történő mesterséges létrehozása a kormánykritikus pártok valaha volt legrosszabb, leggyengébb országgyűlési választáson elért eredményét idézte elő. A történelmi jobboldali győzelem, és a soha nem látott mértékű baloldali vereség okait, következményeit és tanulságait veszi sorba az elemzés a következőkben. Célunk az, hogy a választási eredmények elemzői szintű feldolgozásához hozzájáruljunk, a „miértekre” a lehető legpontosabb válaszokat megadjuk.

1. Mit mutatnak a számok?

Egy választás végkimenetelének értékelésekor az első lépést az adatok megfelelő feldolgozása jelenti. A 2022-es választás különlegessége, hogy az összehasonlítást lehetővé tevő alapvető választói attitűdök közelítenek a négy évvel ezelőttiéhez. Ezáltal könnyebb kontextusba helyezni az április 3-i választás eredményeinek értelmezését is. Amíg 2018-ban a Fidesz-KDNP-nek volt egy radikális jobboldali – bár már akkor néppártosodni próbáló – kihívója a Jobbik személyében, és számos baloldali, az antikommunista-kommunista törésvonal utóbbi végén elhelyezkedő ellenfele is, addig 2022-ben ennek a centrális erőternek a kontúrjai meggyengülni látszódtak. 2018-ban külön listán indult az MSZP-Párbeszéd, a Demokratikus Koalíció, az LMP, a Momentum és az Együtt is a balliberális oldalon. Bár az egyéni választókerzetekben előfordultak koordinált jelöltállítási megállapodások – gondoljunk csak az MSZP-DK megállapodásra –, összességében a kormánypárti jelölteknek minden körzetben voltak tőlük balra, és tőlük jobbra található kihívói a politikai térben.

A 2021-ben megkötött ellenzéki megállapodás ezt a centrális erőteret gyengítette meg: a DK-tól a Jobbikig terjedő koalíció ugyanakkor csak részben rajzolta át a pártrendszert, ugyanis annak szélsőjobboldali pólusán, a Jobbik korábbi helyét átvéve jött létre a Mi Hazánk Mozgalom. Ennek ellenére az ellenzéki „csodafegyver” bevetésre készen állt, bár mint később kiderült, csúnyán besült. A 199 fős törvényhozásban a Fidesz-KDNP pártszövetségnek 135, az Egységben Magyarországért szövetségnek 57, a Mi Hazánkknak 6, míg a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának 1 mandátum jutott.

1.1. A választói piac változása

Egy kormányzati és országgyűlési ciklus 4 éve alatt a *választásra jogosultak számában* viszonylag mérsékelt változás történik, a *választói piac* átrendeződése azonban jelentős lehet. 4 év leforgása alatt ugyanis évente körülbelül 80-100 ezer első választó tölti be a 18. életévét, és kap szavazati jogot, míg a lassú, de még jelenlévő népességszökkenés miatt ennél valamivel többen hunynak el. 2018-ban 8 millió 312 ezer választása jogosultat regisztráltak, míg 2022-ben 8 millió 215 ezret. Ez idő alatt körülbelül 400 ezren beléptek – ide értve a külhoni magyarok növekvő számát is –, míg 400 ezren kikerültek a választásra jogosultak közül, vagyis a 800 ezret is elérheti a szavazói fluktuáció.

1.2. A választási részvétel, mint fokmérő

Régóta ismételtetett toposz, hogy az országgyűlési választáson az a párt számíthat leginkább a győzelemre, amelyik képes jól mobilizálni, és a saját szimpatizánsainak a lehető legnagyobb részét az uránokhoz csábítani. A részvételi hajlandóság alakulása nem kizárólag a demokratikus választási rendszer legitimációját és az új Országgyűlés mandátumát határozhatja meg, hanem a politikai pártok versenyét is. Korábban – egészen a 2018-as országgyűlési választásig – a legtöbb politikai elemző azt gondolta, hogy a magas részvételi adatok a hatalmon lévő kormánypártoknak kedvezőtlen, míg az ellenzékben lévő pártok számára kedvező folyamatokat sejtetnek.

Ennek a téves feltevésnek az alapja a kormányváltó hangulat meglétéhez vagy hiányához vezet vissza. A 2018-as tapasztalat azonban ezt a mítoszt egy csapásra lerombolta: hiába volt az egyfordulós választás bevezetése óta tapasztalt legmagasabb részvételi adat a négy évvel ezelőtti, az nem a kormánypártok, hanem az ellenzék kárára vált. Különösen megmosolyogtató, hogy az egyik akkori baloldali miniszterelnök-jelölt, Karácsony Gergely már urnazárást megelőzően a Sándor palota előtt tartott sajtótájékoztatót, és felszólította Áder János köztársasági elnököt, hogy olyan politikusnak adjon majd

felhatalmazást a kormányalakításra, akinek megvan ehhez a megfelelő parlamenti többsége. Áder János így is tett, de a kormányalakítás joga akkor sem az ellenzékét illette meg.

A 2022-es országgyűlési választáson a névjegyzékben szereplő választópolgárok 70,21 százaléka jelent meg, míg 2018-ban 70,22 százalékuk, vagyis a részvételi adatok országosan szinte tökéletesen megegyeztek egymással. Mindez a komparatiztika miatt fontos adat: a szinte azonos részvétel – később kitérünk a területi különbségekre is – lehetőséget ad a két legutóbbi országgyűlési választás eredményeinek összevetésére is. Az elmúlt 32 évet figyelembe véve a lenti táblázat mutatja meg, hogy a magyar részvételi adatok között hol helyezkedik el a legutóbbi: a 2002-es, rekordot jelentő, kétfordulós választás részvételi adatainál valamivel kevesebben járultak az szavazófülkékhez, összességében viszont a harmadik legmagasabb részvételi hajlandóságot regisztrálhattuk 2022-ben 1990 óta.

1. táblázat: Választási részvételi adatok, 1990-2022, országgyűlési szavazás

	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
1. forduló	65,77	68,92	56,26	70,53	67,83	64,38	61,84	70,22	70,21
2. forduló	45,44	55,12	57,01	73,50	64,39	46,66	-	-	-

Adatok forrása: valasztas.hu

Az országos adatokon túl 2018-hoz képest a 2022-es egyéni választókerületi részvételi adatok is minimális eltéréseket mutatnak. A 106 országos egyéni választókerületben (OEVK) átlagosan 0,04 százalékkal kevesebben vettek részt az egyéni képviselők választásán 2022-ben 2018-hoz képest. A legnagyobb különbség Békés megye 4-es számú körzetében található, ott 2,61 százalékkal mentek el kevesebben szavazni, mint négy éve. A 106 egyéni körzetből mindössze 32-ben volt 1 százalékpontonál nagyobb a részvételi hajlandóság eltérése 2022-ben 2018-hoz képest, az egyéni országgyűlési képviselők választásakor. Érdekesség, hogy Budapest 18-as számú választókerületében 2018-ban és 2022-ben is a választásra jogosultak 78,40 százaléka jelent meg.

A budapesti és megyei részvételi adatok között – ahogy minden választás alkalmával – most is tapasztalhatóak azonban különbségek. Arányosan nézve a legtöbben ezúttal is a fővárosban voksoltak, a szavazók 75,31 százaléka élt a jogosultságával, míg a legkevesebben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (64,63 százalék). Az országos átlag fölött teljesített Csongrád-Csanád, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Pest, Vas, Veszprém és Zala megye is.

2. táblázat: Megyei és fővárosi részvételi adatok, 2022 - OEVK

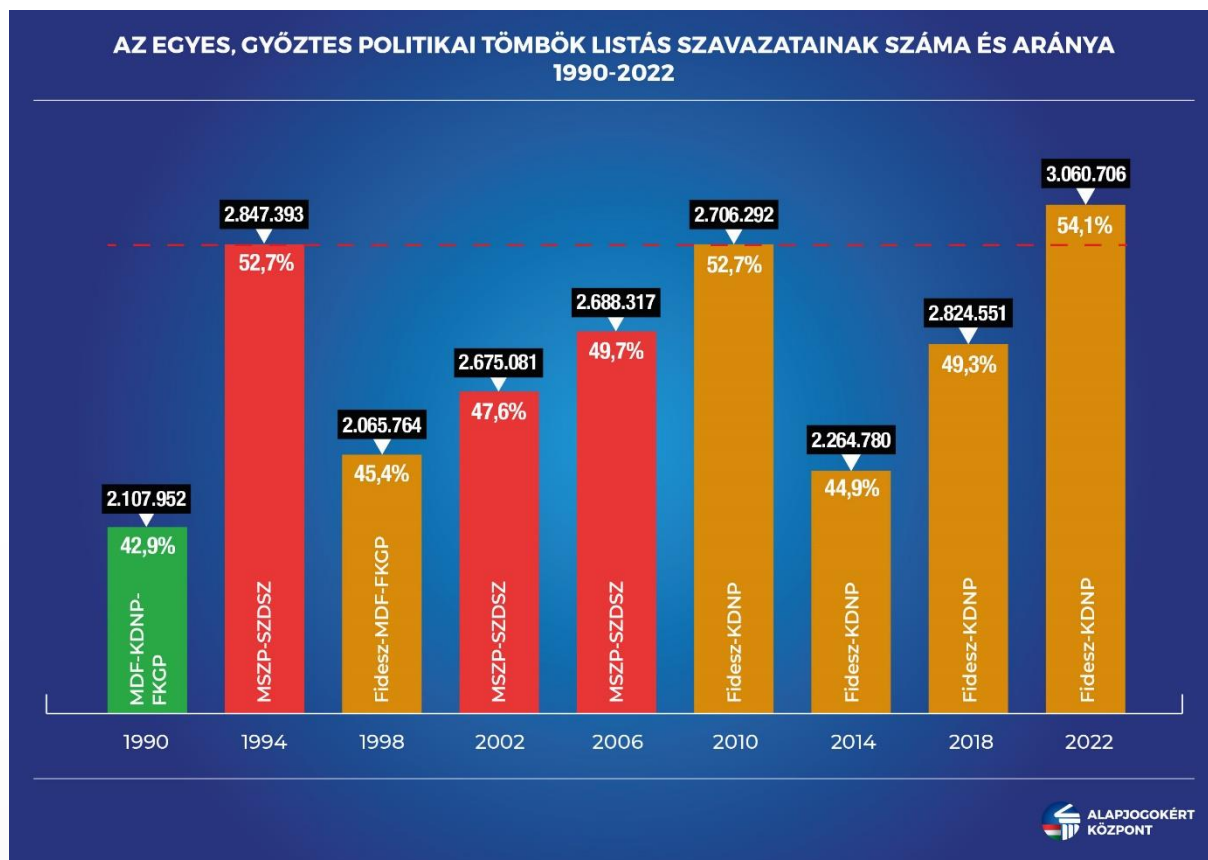
Terület	Átlagos részvétel 2022 - OEVK	Eltérés az országos átlaghoz képest
Budapest	75,31%	+5,10%
Bács-Kiskun	67,43%	-2,78%
Baranya	67,54%	-2,67%
Békés	66,47%	-3,74%
Borsod-Abaúj- Zemplén	64,63%	-5,58%
Csongrád-Csanád	70,47%	+0,26%
Fejér megye	71,44%	+1,23%
Győr-Moson-Sopron	73,72%	+3,51%
Hajdú-Bihar	66,20%	-4,01%
Heves	68,97%	-1,24%
Jász-Nagykun-Szolnok	65,90%	-4,31%
Komárom-Esztergom	69,34%	-0,87%
Nógrád	66,88%	-3,34%
Pest	72,58%	+2,37%
Somogy	68,08%	-2,13%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	65,41%	-4,80%
Tolna	68,74%	-1,47%
Vas	74,82%	+4,61%
Veszprém	71,76%	+1,55%
Zala	71,52%	+1,31%

Adatok forrás: valasztas.hu

Ami a fenti adatokból nem derül ki, az a szavazóköri eredmények alakulása. Ugyan az egyéni képviselőjelöltek választása az egyes körzetekben nem mutatott 2018-hoz képest jelentős eltérést, a szavazóköri eredményekben a választás napján is tapasztalható volt elmozdulás a kormánypártok javára, és az ellenzék kárára.

1.3. A Fidesz-KDNP és az összefogás országos listás eredményei

A magyar választási rendszer arányos eleme az országos listás választási ág, ahol a kiosztható mandátumok 46 százalékáról (93 parlamenti helyről) döntenek a szavazók. A 2022-es országgyűlési választás egyik meglepetés eredménye az volt, hogy a Fidesz-KDNP pártszövetség listás szavazatainak a száma átlépte a 3 milliós „álomhatárt”, amelyet korábban egyik politikai bloknak sem sikerült. Amennyiben történelmi távlatokban is értelmezni szeretnénk az adatokat, úgy a következő diagramot érdemes megtekintenünk, amely az egyes, győztes politikai tömbök listás szavazatainak számát és arányát mutatja be 1990 és 2022 között.

Az adatokból látható, hogy a „történelmi” jelző használata a Fidesz-KDNP győzelmének leírásakor ezúttal is helytállóan bizonyul. Korábban ugyanis egyetlen politikai blokk sem tudott annyi listás szavazatot megszerezni, mint amennyit 2022. április 3-án a kormánypártok végül elértek. A 3 060 706 voks még az MSZP-SZDSZ 1994-es országos listás eredményét is felülmúlja, úgy a szavazatok számát, mint arányát tekintve, de a 2010-es, első kétharmados jobboldali győzelem számainál is magasabb. Mindebből az következik, hogy 12 évnyi kormányzás után a jobboldal szimpatizánsi tábora nemhogy csökkent, hanem növekedni tudott. Ráadásul az is kiderült, hogy sem kétharmad-ellenes, sem Orbán-ellenes hangulat nincs a magyar közvéleményben. Éppen ellenkezőleg: a szavazók 2022-ben ismét megerősítették az Orbán-korszak 12 éves politikáját. Országos listán ugyanis korábban soha, egyetlen pártszövetség sem tudott 54,1 százalékos szavazati arányt elérni.

A Fidesz-KDNP kiemelkedően magas támogatottságának kárát ezúttal is az ellenzék tapasztalhatta meg. Az Egységben Magyarországért országos listája a korábbi évek eredményeihez képest is alulteljesített. Összesen 1 947 331 voks érkezett a hatpárti listára, ami 750 ezerrel kevesebb, mint a négy évvel ezelőtti eredményük – ide érte az Együtt listájára érkező szavazatokat is – volt. 2018-ban az MSZP-P, a DK, a Jobbik, a Momentum, az LMP és az Együtt országos listájára összesen 2 700 888 szavazat érkezett. Az elpártoló szavazók aránya rendkívül magas, közel 28 százalékos, vagyis 10, korábban kormánykritikus választóból 3 ezúttal más utat választott, más párt listáját támogatta, vagy az otthonmaradást preferálta.

A kormánypártok és az ellenzéki összefogás országos eredményeinek alakulásán túl a megyei adatok eloszlása is domináns Fidesz-KDNP fölényt mutat: az Orbán Viktor által vezetett jobboldali szövetség mind a 19 megyében javítani tudott az országos listás szavazatarányán megyei szinten. A legnagyobb mértékben – a fenti adatok ismeretében nem meglepő módon – Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

(+8,45%), Nógrád megyében (+7,5%) és Heves megyében (+7,49%) növekedett a Fidesz-KDNP országos listájának támogatottsága. A 19 megyében átlagosan 4,84 százalékkal erősödtek.

Ezzel szemben az összefogás szavazataránya a megyékben leadott országos listás szavazatokat tekintve jelentősen romlott, mind a 19 területen. A legnagyobb mértékben ott gyengült az ellenzék, ahol a Fidesz-KDNP leginkább erősödött: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (-16,88%), Heves megyében (-16,71%) és Nógrád megyében (-16,50%). Átlagosan országos listán 13,57 százalékot veszítettek a megyékben.

3. táblázat: a Fidesz-KDNP és az ellenzéki összefogás országos listás szavazataránya a megyében (2018-2022)

Megye	Fidesz-KDNP szavazatarány (2022)	Fidesz-KDNP szavazatarány (2018)	Egységben Magyarországért szavazatarány (2022)	Ellenzék szavazatarány (2018)
Bács-Kiskun	57,25%	54,42%	29,66%	42,83%
Baranya	49,67%	45,44%	36,08%	52,28%
Békés	52,81%	48,38%	34,36%	48,58%
Borsod-Abaúj-Zemplén	54,38%	45,93%	34,29%	51,17%
Csongrád-Csanád	47,44%	45,60%	39,69%	50,75%
Fejér	53,55%	49,41%	33,80%	47,71%
Győr-Moson-Sopron	57,07%	54,51%	30,83%	42,63%
Hajdú-Bihar	57,88%	51,38%	30,87%	45,70%
Heves	54,98%	47,49%	33,37%	50,08%
Jász-Nagykun-Szolnok	55,58%	48,65%	33,02%	48,67%
Komárom-Esztergom	50,53%	44,99%	36,32%	51,69%
Nógrád	59,00%	51,50%	29,27%	45,77%
Pest	50,88%	46,69%	36,44%	50,02%
Somogy	56,33%	50,13%	33,48%	47,50%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	61,86%	54,40%	29,04%	43,32%
Tolna	58,95%	54,65%	28,49%	42,66%
Vas	59,94%	58,04%	29,55%	39,42%
Veszprém	52,57%	51,30%	43,44%	45,98%
Zala	56,72%	52,53%	31,98%	45,03%
Átlag	55,13%	50,29%	33,37%	46,94%

Adatok forrása: valasztas.hu

1.4. A Fidesz-KDNP és az összefogás egyéni választókerületi eredményei

Az április 3-i választást megelőzően az ellenzéki stratégiák úgy számoltak, hogy 25-30 billegőnek számító, kiélezett OEVK-ban dőlhet el az, ki alakíthat kormányt. A magyar, vegyes választási rendszerben való igaz, hogy a kormányalakításhoz szükséges többség akkor érhető el, ha a 106 országos egyéni választókerület többségében elsőséget tud az adott politikai erő megszerezni, hiszen a kiosztható 199 mandátum 54 százalékáról döntenek a választók az egyéni ágon.

A 106 egyéni országgyűlési választókerületből 2022. április 3-án 87-ben a Fidesz-KDNP jelöltjei tudtak többséget szerezni. 2018-ban 91-ben, 2014-ben pedig 96-ban szereztek egyéni mandátumot. Ezúttal Budapesten 1, a „vidéki” körzetekben pedig 88-ból 86 mandátumot zsebeltek be a kormánypárti politikusok. Négy évvel ezelőtt a fővárosban 18/6, míg vidéken 88/85 volt ugyanez az arány. 2014-ben pedig 18/10 és 88/86. Amennyiben kizárólag a megnyert egyéni mandátumok számát vennénk számításba, még akár azt a téves következtetés is levonhatnánk, hogy gyengültek a kormánypártok az utóbbi 8 évben országosan. Pedig a részletes eredmények korántsem mérséklődő, hanem egyre növekvő jobboldali fölényt mutatnak.

A 2022-ES ORSZÁGGYÜLÉSI VÁLASZTÁS EGYES ADATAI				
	FIDESZ-KDNP		ELLENZÉKI ÖSSZEFOGÁS	
	2018	2022	2018	2022
50%+1 SZAVAZATTAL MEGNYERT EGYÉNI KÖRZETEK SZÁMA	47	65	1	6
EGYÉNI KÖRZETEK SZÁMA, AHOL JOBB SZÁZALÉKOS EREDMÉNYT ÉRTEK EL, MINT 2018-BAN	102		0	
SZAVAZATARÁNY VÁLTOZÁSA AZ EGYÉNI KÖRZETEKBE 2018-HOZ KÉPEST (ÁTLAG)	+4,70%		-12,84%	
1-2. HELYEZETT KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK ÁTLAGOSAN, AHOL AZ ADOTT JELÖLŐ SZERVEZET JELÖLTJE GYŐZÖTT	17,90%		7,40%	

Ezt igazolja, hogy a 106 egyéni körzetben a szavazatok százalékos eloszlása alapján 102-ben javítani tudtak a Fidesz-KDNP képviselőjelöltjei 2018-as szavazatarányukhoz képest, átlagosan 4,7 százalékot. Az abszolút, egyéni jelöltekre leadott szavazatszámokat tekintve összesen 2 823 419 voks érkezett a Fidesz-KDNP politikusaira, míg 2018-ban 2 636 201. A legnagyobb erősödést Baranya megye 4-es számú körzetében érte el Nagy Csaba, akire 12,15 százalékkal több voks érkezett – hasonló részvétel mellett – mint négy évvel korábban. A kormánypárti jelöltekre leadott szavazatarányok emelkedése nem területspecifikus jellemző volt: ahogy országosan, úgy

Budapesten is több szavazatot kaptak arányaiban a jobboldali jelöltek, átlagosan 2,26 százalékkal. A legnagyobb, megyei szintű erősödés Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tapasztalható: az ottani 7 országos egyéni jelölt átlagosan 8,7 százalékkal javított 2018-as eredményén.

Beszédes adat az is, hogy bár 2018-hoz képest 4-gyel kevesebb egyéni mandátumot hozott el a kormányzó szövetség, az abszolút többséggel megnyert OEVK-k száma 47-ről 65-re bővült (2014-ben alacsonyabb részvétel mellett 20 ilyen kerület volt). Ahogy 2018-ban, úgy most is mind a 6 Bács-Kiskun megyei körzetben 50%+1 szavazattal győztek a kormánypárti jelöltek. 2022-ben ezen túl 5 olyan megye is található – Győr-Moson-Sopron, Heves, Tolna, Veszprém, Zala – ahol minden egyéni körzetben abszolút többséget szereztek a Fidesz-KDNP jelöltjei. Ellenben egyetlen olyan OEVK sem volt, ahol 2018-hoz képest mérséklődött volna az 50%+1 szavazatos előnye a kormánypártok helyi indulóinak.

A fenti ábrán látható az is, hogy ahol a Fidesz-KDNP jelöltjei győzni tudtak egyéniben, ott átlagosan 17,9 százalékos előnyt szereztek a mögöttük második helyen végző ellenzéki összefogás jelöltjeivel szemben. Ugyan 2018-ban nem valósult meg az 1 ellenzéki – 1 kormánypárti jelölti felállás a 106 körzetben, mégis, ha az akkori, 91 Fidesz-KDNP által megnyert OEVK eredményeit megnézzük, azt láthatjuk, hogy az 1-2. helyezett közötti különbségek kisebbek voltak: átlagosan 14,44 százalékot vertek ugyanis a jobboldali jelöltek a mögöttük második ellenzéki képviselőjelöltekre. Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik,

hogy négy évvel ezelőtt – feltételezve, hogy a különböző pártok szavazótábora lemorzsolódás nélkül egyesíthető – az ellenzéki összefogás mai pártjainak eredményeit összeadva egy sokkal szorosabb választási versengés alakulhatott volna ki. Ettől függetlenül ebből az egy adatból is látszik, hogy az ideálisnak tartott ellenzéki összefogás 2022-ben nem integrálta önmagában a kormánykritikus szavazókat, sőt, sokakat inkább taszított, eltántorított a szavazástól.

A baloldali összefogás eredményei emiatt is tanulságosak. 2022-ben a 106 egyéni körzetből 19-ben tudtak győzni. 2018-ban 15-ben, 2014-ben pedig 10-ben. Amíg 8 évvel ezelőtt Budapesten 8, vidéken pedig 2 körzetet tudhattak magukénak, addig 2018-ban a fővárosban 18/12, vidéken pedig 88/3 egyéni mandátumot nyertek meg. 2022-ben pedig 17-2-re módosult ez az arány. A Baranya és Csongrád-Csanád megye 1-es körzeteit megtartották, ellenben a dunaújvárosi központú Fejér megye 4-est elvesztették.

Az ellenzéki összefogás teljesítményét a 106 országos egyéni választókerületben a képviselőkre leadott szavazatarányok változásával mutatjuk be. A 2018-as eredményeket minden választókerületben összeadtuk annak megfelelően, hogy a hat különböző párt jelöltjei az adott választókerületben milyen eredményeket értek el. A 2018-as „hipotetikus” összefogásban a DK, MSZP, Párbeszéd, LMP, Momentum, Jobbik és az Együtt egyéni eredményei szerepelnek. Amennyiben az akkori maximális, ellenzéki egyéni jelöltekre leadott szavazatarányokat összevetjük a 2022-es összefogás egyéni eredményeivel, a következőt kapjuk: 2022-ben a 106 körzetben átlagosan 12,84 százaléknyi szavazót vesztek a kormánykritikusok. Budapesten ennél valamivel kevesebbet, 10,40 százalékot, viszont Borsod-Abaúj-Zemplén megye körzeteiben már 16,42 százalékot. Figyelembe véve, hogy a Fidesz-KDNP egyéni jelöltjei pont a 7 borsodi OEVK-ban tudtak a legnagyobb mértékben javítani eredményükön, ez talán nem is annyira meglepő. Mindenesetre Borsod-Abaúj-Zemplén megye 3-as számú körzetében Kiss Sándor több, mint 20 százalékot gyengült a 2018-as ellenzéki összefogás hipotetikus eredményéhez képest.

Az abszolút egyéni képviselőjelöltekre leadott szavazatszámokat tekintve is tetten érhető a kormánykritikus szavazók elfordulása: amíg 2018-ban 2 693 829 voksot adtak le valamelyik ellenzéki jelőltre összesen a 106 egyéni kerületben, addig 2022-ben már csak 1 983 708 darabot. Ez 710 121 szavazó elvesztését jelenti. Ahogy a kormánypártoknál a népszerűség növekedés országosan megfigyelhető folyamat volt, úgy az ellenzéki összefogásánál a népszerűség elvesztése is az. Ezt igazolja, hogy 2018-hoz képest 2022-ben egyik egyéni körzetben sem tudtak az összefogás jelöltjei javítani a szavazatarányukon. Még abban a 13-as számú budapesti körzetben is vesztek 11,38 százaléknyi támogatót, ahol Kádár János volt a Magyar Dolgozók Pártjának párttitkára, és ahol a baloldal még a 2010-es „fülkeforradalom” során is győzni tudott.

A 2022-es választáson az ellenzéki összefogás összesen 6 egyéni körzetben tudott 50%+1 szavazatot meghaladó arányban győzni, míg 2018-ban csupán 1 ilyen választókerület akadt a számukra. Ráadásul, ahogy már fentebb utaltunk rá, a kormánypárti jelöltekkel szembeni lemaradásuk nem csökkent, hanem nőtt. Hiába végeztek mindenhol a második helyen az összefogás jelöltjei – legalábbis abban a 87 egyéni körzetben, ahol kikaptak – az első és második helyezett politikusok közötti különbségek, ezzel pedig a pozitív töredékszavazatok száma jelentősen emelkedni tudott 2018-hoz képest a Fidesz-KDNP javára: ők összesen 1 330 256 töredékszavazatot szereztek, míg az ellenzéki összefogás 1 579 149 darabot. 2018-ban viszont 2 409 661 jutott összesen nekik.

A 106 egyéni választókerület adatai azt mutatják, hogy a kormánypártok jelöltjei a 2018-as, magas társadalmi támogatottságukhoz képest is tudtak erősödni, míg az ellenzéki összefogás nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A kormánnyal szemben kritikus szavazók száma és aránya is radikális csökkenést mutat – azonos részvétel mellett – a 2018-as eredményekhez képest. Bár Budapesten első olvasatra az ellenzék még így is javítani tudott pozícióin, a valóságban ez az állítás sem feltétlen bizonyul igaznak.

1.5. Nem oda Buda, nem oda Pest sem

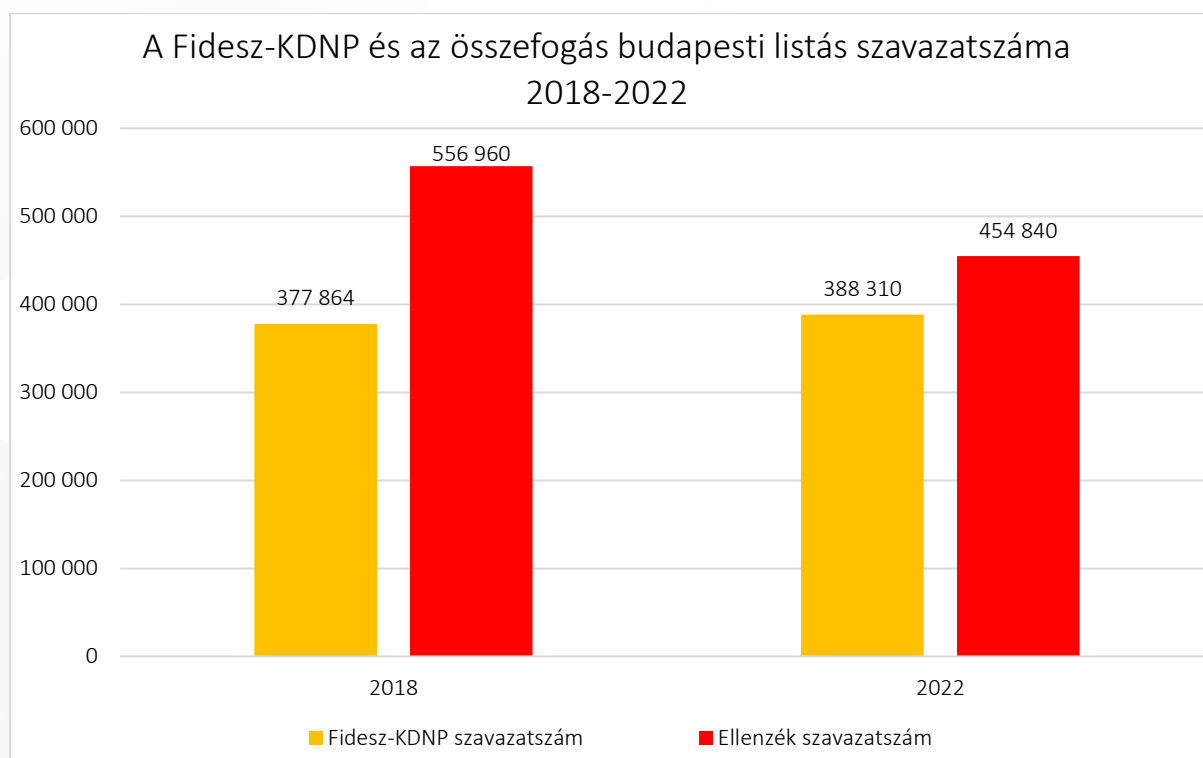
A megyei és országos listás adatok után érdemes kitekintenünk a fővárosi adatokra külön is. Budapestre évek óta, mint a balliberális, ellenzéki oldal egyik legerősebb bástyájára tekintenek sokan, ahol a Fidesz-KDNP labdába sem tud rúgni. Kétségtelen tény, hogy csakúgy, mint Nyugat-Európában vagy a közép-európai országokban, úgy Magyarországon is megfigyelhető egy részleges vidék-város törésvonal, ami a szavazói mintázatok alakulásában is tetten érhető, ennek a kicsúcsosodása pedig jellemzően legnagyobb településeken figyelhető meg, ahol a kozmopolita behatások, és az országos átlaghoz képest más demográfiai jellemzőkkel leírható választói csoportok eltérő preferenciákat eredményeznek. A 2022-es országgyűlési választáson is – első ránézésre – ez a hipotézis bizonyult igaznak: az ellenzék a fővárosban győzött, azon kívül pedig gyakorlatilag megsemmisült. Csakhogy április 3-án egy, a vártnál sokkal szorosabb, komoly kormánypárti erősödést és ellenzéki visszaesést mutató budapesti átrendeződés figyelhető meg.

EGYES VÁLASZTÁSOK BUDAPESTI „LISTÁS” EREDMÉNYEI (2010-2022)

VÁLASZTÁSOK	FIDESZ-KDNP (%)	„ELLENZÉKI ÖSSZEFOGÁS” PÁRTJAI (%)
ORSZÁGGYŰLÉSI 2010	46,32	49,98
ÖNKORMÁNYZATI 2010	50,18	49,82
ORSZÁGGYŰLÉSI 2014	38,48	58,10
EP 2014	43,75	55,54
ÖNKORMÁNYZATI 2014	43,42	52,27
ORSZÁGGYŰLÉSI 2018	38,15	55,92
EP 2019	41,14	52,34
ÖNKORMÁNYZATI 2019	41,41	50,93
ORSZÁGGYŰLÉSI 2022	40,84	47,84

A fővárosban 18 országos egyéni választókerület található 2014 óta. Az egyéni választókerületi adatok elemzésekor már ismertettük, hogy ezek többségében rendre ellenzéki képviselőjelöltek tudtak az utóbbi választások alkalmával győzni. Sőt, 2022-ben 18 körzetből 17-ben az Egységben Magyarországért koalíció politikusa örülhetett a végeredménynek. Ez az öröm azonban nem tarthatott sokáig: csakúgy, mint országosan, Budapesten is jelentősen meggyengült az ellenzék támogatottsága. A fenti ábra bemutatja, hogy 2010 óta milyen listás eredményeket értek el a kormánypártok és az ellenzéki összefogás pártjai a fővárosban. A Fidesz-KDNP az országgyűlési választásokon 38,15 és 46,32 százalék közötti szavazatarányokat produkáltak, míg az összefogás pártjai – ezúttal is kiegészülve az Együtt eredményeivel – 47,84 és 58,10 százalék között mozogtak. Ami feltűnő az az, hogy a legrosszabb választási eredményüket listán éppen most, a legutóbbi országgyűlési választáson érték el az ellenzékiek, még a 2010-es adatokat is „alulmúlva”.

Amíg 2018-ban 556 960-an voksoltak valamelyik ellenzéki párt országos listájára a budapesti szavazókörökben, addig 2022-ben már csak 454 840-en, vagyis 4 év alatt elveszett 100 ezer fővárosi szimpatizánsuk, ami 8,4 százalékos gyengülést jelent listán. Ezzel szemben a kormánypártok eredményei – ha csak kis mértékben is – de javulni tudtak. Négy évvel ezelőtt 377 864, legutóbb pedig 388 310 voksot szereztek (+2,69% erősödés). A részvételi adatok pedig szinte azonosak voltak a két említett évben.

Adatok forrása: valasztas.hu

A budapesti egyéni választókerületi adatok is tanulságosak. Ugyan a mandátumok eloszlása egyértelmű képet mutat, a 2018-as eredményekhez képest mégis jelentős változások mentek végbe, amelyek megkérdőjelezzik a fővárost ellenzéki bástyának minősítő hipotéziseket. A 18 budapesti OEVK-ban 2018-hoz képest az ellenzéki jelöltek 10,40 százaléknyi szavazót veszítettek átlagosan.

A következő táblázat azt is megmutatja, hogy egyenként mekkora veszteséget szenvedtek el a különböző választókerületekben. A szórás relatív nagy, a legkisebb visszaesés Budapest 2. számú körzetében következett be (-3,97%), míg a legnagyobb a 16-os kerületben (-15,94%). Előbbiben a Momentum politikusa, Orosz Anna indult, utóbbiban pedig a szocialista Hiller István. Ami látható az az, hogy a budai kerületekben – Szabó Tímea Óbudán elvesztett 14,60 százalékos eredményén kívül – önmagukhoz képest jobban teljesítettek az ellenzéki politikusok, mint azok, akik a pesti oldalon indultak.

4. táblázat: az ellenzéki jelöltek szavazatarányának változása Budapesten (2018-2022)

OEVK	Ellenzék szavazatarány 2018 (százalék)	Ellenzék szavazatarány 2022 (százalék)	Változás (százalék)
Budapest 1.	55,12	47,61	-7,51
Budapest 2.	55,26	51,29	-3,97
Budapest 3.	54,56	47,49	-7,07
Budapest 4.	56,09	50,96	-5,13
Budapest 5.	59,71	50,79	-8,92
Budapest 6.	56,34	47,62	-8,72
Budapest 7.	69,26	60,36	-8,90
Budapest 8.	62,00	53,47	-8,53
Budapest 9.	59,49	45,53	-13,96
Budapest 10.	62,91	48,31	-14,60
Budapest 11.	59,34	50,50	-8,84
Budapest 12.	59,11	44,75	-14,36
Budapest 13.	56,37	44,99	-11,38
Budapest 14.	57,94	43,58	-14,36
Budapest 15.	57,91	44,31	-13,60
Budapest 16.	61,85	45,91	-15,94
Budapest 17.	57,83	45,96	-11,87
Budapest 18.	57,49	48,01	-9,48

Adatok forrása: valasztas.hu

Amíg az ellenzéki politikusok körében a szavazatarány jelentős mértékű csökkenése volt megfigyelhető, addig a kormánypárti jelöltek esetében kisebb mértékű erősödés tapasztalható a budapesti körzetek többségében. A 18 fővárosi kerületből 15-ben javítani tudtak a jobboldali indulók a 2018-as egyéni szavazatarányokon, háromban pedig rontottak. Átlagosan mindezek ellenére +2,3 százalékkal szerepeltek jobban, mint 2018-ban. A legnagyobb erősödést Budapest 16-os számú körzetében Földesi Gyula érte el, őt a Budapest 10-es számú választókerületben induló Bús Balázs, valamint a 17. körzetben rajthoz álló Németh Szilárd követte. A Fidesz-KNDP-jelöltjei a 18 fővárosi választókerületből 14-ben elérték a 40 százalékos népszerűségi határt, míg 2018-ban csak 8 helyen sikerült ez nekik.

5. táblázat: a Fidesz-KDNP jelöltek szavazatarányának változása Budapesten (2018-2022)

OEVK	Fidesz Egyéni Szavazatarány - 2018 (százalék)	Fidesz Egyéni Szavazatarány - 2022 (százalék)	Változás (százalék)
Budapest 1.	41,81	42,6	+0,79
Budapest 2.	42,16	40,73	-1,43
Budapest 3.	42,71	41,82	-0,89
Budapest 4.	41,82	40,6	-1,22
Budapest 5.	37,14	37,79	+0,65
Budapest 6.	40,51	41,78	+1,27
Budapest 7.	28,49	30,39	+1,90
Budapest 8.	35,06	36,54	+1,48
Budapest 9.	39,32	42,55	+3,23
Budapest 10.	36,36	41,12	+4,76
Budapest 11.	35,26	39,08	+3,82
Budapest 12.	37,54	42,39	+4,85
Budapest 13.	41,91	44,61	+2,70
Budapest 14.	41,17	44,66	+3,49
Budapest 15.	39,7	43,26	+3,56
Budapest 16.	37,28	42,34	+5,06
Budapest 17.	37,09	41,69	+4,60
Budapest 18.	40,06	42,03	+1,97

Adatok forrása: valasztas.hu

A budapesti politikai térkép változását jól illusztrálja az, hogy a 15-ös számú körzetben Kunhalmi Ágnes mindössze 1 százalékponttal előzte meg a Fidesz-KDNP jelöltjét, Lévai Istvánt. Ráadásul a körzetben egy ennél is komolyabb bravúrt elért a jobboldali jelölt: az úgynevezett Havanna-lakótelep szavazókörében első helyet tudott szerezni. A 11 ide tartozó szavazókörből 10-et érdemes számba venni, ugyanis a 034-es az átjelentkezők miatt félrevinné az eredmény értékelését. A többiben viszont Lévai István 2791 voksot szerzett, míg Kunhalmi Ágnes 2727 darabot. Hogy miért érdekes ez az eredmény? Elsősorban azért, mert igazolja, hogy a Fidesz-KDNP minden társadalmi csoportban erős támogatottsággal bír: a Havanna-lakótelepet egy klasszikus munkásnegyedként lehet leírni, mivel a telep környékén üzemeltek például Lipták Pál gyárai is. Emiatt sokan ezeket a szavazóköröket egyértelműen a munkások képviselőit zászlajára tűző baloldali pártokhoz szokták sorolni, de a 2022-es választás ezt a mítoszt is zárójelbe tette.

2. Átalakuló ellenzéki erőter

A 2022-es országgyűlési választást követően az ellenzéki pártok közötti erőssorrend is jelentősen átalakul. A 2018 után elhalványult centrális erőter kontúrjai újfent megerősödhetnek a Mi Hazánk parlamenti párttá válásával, de a balliberális ellenzéken belül is jelentős helycserék mentek végbe. A 2022. május 2-án megalakuló Országgyűlésben a Fidesz-KDNP-nek 135 (a nagyobb kormánypártnak 117, a KDNP-nek pedig 18 fős frakciója lesz), a Demokratikus Koalíciónak 15, a Momentumnak 11, az MSZP-nek és a Jobbiknak 10-10, a Párbeszédnek 6, az LMP-nek pedig 5 fős parlamenti képviselőcsoportja lesz, míg a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata ismételten szerzett egy kedvezményes mandátumot.

Ami a Fidesz-KDNP győzelmének mértékén túl sokakat meglepett, az a Mi Hazánk 5 százalékos bejutási küszöböt megugró országos listás eredménye (5,88%, 332 487 voks) és az ezért járó 6 mandátum volt. Így a rendszerváltoztatás óta eltelt 32 év legtöbb frakcióval rendelkező Országgyűlése alakul meg 2022 májusában, korábban ugyanis nem volt példa arra, hogy 9 képviselőcsoport – 7 ellenzéki és 2 kormánypárti – osztozzon a parlamenti patkó helyein.

2.1. Balliberális háziverseny: a DK mindent visz

Ahogy a 2014-2018 közötti parlamenti ciklus során, úgy a 2018-2022 közötti négy évben is jelentős erősorrendbeli változások mentek végbe az ellenzéki térfélen. Azt már a korábbi fejezetekben rögzítettük, hogy az Egységben Magyarországért koalíció pártjai, és a kormánykritikus blokk összességében vesztek 700 ezer választót az adatok alapján. Ennek ellenére elmondható, hogy relatív győztes most is akad a balliberális térfélen: Gyurcsány Ferenc és a Demokratikus Koalíció. A 2011-ben az MSZP egyik platformját párttá kiszervező Gyurcsány egy évtized leforgása alatt az ellenzék legerősebb, legszervezettebb, legtöbb megkülönböztetési ponttal rendelkező formációját hozta létre. Az előválasztáson a Jobbikkal „ízléses” üzletet kötő DK lesz a következő négyéves parlamenti ciklus ellenzéki origója: nem csak azért, mert a legnagyobb frakcióval rendelkeznek, hanem mert például az LMP az ő segítségükkel alakíthatta meg saját képviselőcsoportját, Dobrev Klára át nem vett mandátumát Bakos Bernadett kapta meg végül.

Ugyan a 2018-as eredményekkel csak részben szabad összevetni a hatpárti szövetség tagjainak eredményeit – hiszen közös volt a lista, és az előválasztás alkufolyamatai miatt a 106 egyéni körzetben kevesebb jelöltjük is volt az egyes erőknél – mégis érdemes az országos egyéni jelöltekre leadott voksok számát összehasonlítani. A lenti grafikon mutatja be azt, hogy a balliberális pártok közötti erősorrend miként alakult át a két választáson. 2018-ban – a mostani teljes összefogáshoz képest – az MSZP és a DK kötött egymással koordinált jelöltállításra vonatkozó megállapodást, míg kis túlzással a többi ellenzéki párt, ahol csak tudott, elindult.

2022-ben a 106 országos egyéni választókerületből 33-ban a DK, 28-ban a Jobbik, 25-ben az MSZP-P, 15-ben a Momentum, 5-ben pedig az LMP politikusai voltak az összefogás egyedüli indulói. Ez a pártok által indított, egyéni jelöltekre leadott szavazatszámokat értelemszerűen befolyásolta.

Érdekesség, hogy az összefogásban szereplő pártok közül kinek hány szavazatot hozott átlagosan az egyéni képviselőjelöltje a 106 körzetben. A Jobbik által indított közös ellenzéki indulók átlagosan 17 464 voksot szereztek abban a 28 körzetben, ahol végül elindultak. A DK-s politikusok 17 637 darabot szereztek átlagosan a 33 körzetben, a Momentum 15 jelöltje 21 533-at, az MSZP-P által indított személyek pedig 20 040 darabot (25 jelölt), míg az LMP-sek 17 200-at (5 jelölt). Ebből az derül ki, hogy a budapesti körzetekben erősen felülreprezentált pártok egyéni jelöltjei egy fokkal jobban, míg a vidéki körzetekben induló ellenzéki politikusok rosszabbul tudták egyesíteni a szavazókat, bár ebbe nyilvánvalóan a részvételi kedv eltérései is beleszóltak.

Egy biztos: a balliberális pártok háziversenyét a DK nyerte meg, Gyurcsány Ferenc újabb négy évig dolgozhat azon a mestertervén, amely a közös, egy ellenzéki pártba tömörített baloldali blokk létrehozását jelentené. A legnagyobb veszteségeket arányosan a Jobbik szenvedte el, amely nemcsak a mandátumok számát, de a szavazói bázisát tekintve is minimum megfelelődhött 2018-hoz képest.

2.2. A Mi Hazánk, mint meglepetésfaktor

A 2022-es országgyűlési választásokat megelőzően nagy kérdés volt, hogy az 5 százalékos parlamenti bejutási küszöböt hány, a baloldali ellenzéki összefogásból kimaradó párt lépheti majd át. A két fő esélyes a Magyar Kétfarkú Kutya Párt (MKKP), valamint a Mi Hazánk voltak. Az MKKP végül nem, azonban a szélsőjobboldali Jobbik helyét részben átvevő Mi Hazánk bejutott a törvényhozásba, 6 mandátumot szerezve. A Mi Hazánk ezzel a választások egyik meglepetését szolgáltatta a nagyközönségnek: ugyan az országos listaállítás megújított feltételeit könnyedén teljesítették, a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos politikai üzeneteik pont a választások közeledtével váltak egyre irrelevánsabbá, miután a különböző korlátozóintézkedéseket kivezette a kabinet az esetszámok csökkenésével, és az átoltottsági arány folyamatos emelkedésével párhuzamosan.

A Mi Hazánkat ráadásul a social media felületek is hátráltatták. Toroczkai László Facebook-oldalát – amely 200 ezer feletti követői létszámmal szerepelt – törölte a Meta névre átkeresztelt platform. Sőt, a választási kampány hajrájában, 2022. március 29-én a Mi Hazánk hivatalos profilját is száműzték a közösségi térből. Más felületeken azonban erősíteni tudtak a volt jobbikosokból verbuválódott pártnál: Toroczkai László YouTube-csatornáját 2019 májusában hozták létre, 2022. április 27-ig bezárólag pedig több, mint 28 millió megtekintést ért el a legnagyobb videómegosztón. A Mi Hazánk azonban részben politikai karanténba került: radikális hangvétele miatt a mérsékelt jobboldal óvakodott tőle, míg az egyik, korábban egyértelműen szélsőjobboldalinak tartott Jobbikkal a baloldal már összefogott. Mégis, április 3-án országos listán 332 487 voksot szereztek, így önállóan képesek voltak parlamenti erővé válni.

6. táblázat: A jobbikos képviselőjelöltekre leadott szavazatok száma és aránya abban a 13 körzetben, ahol az ellenzéki összefogás közös jelöltjeiként kevesebb szavazatot kaptak, mint 2018-ban

	Jobbik 2022 (szavazatszám)	Jobbik 2018 (szavazatszám)	Szavazat- különbség	Ellenzék szavazatarány változás
Békés 4.	17821	19510	-1689	-14,52%
Borsod-Abaúj-Zemplén 1.	20442	20597	-155	-13,13%
Borsod-Abaúj-Zemplén 5.	13526	14064	-538	-17,53%
Csongrád-Csanád 3.	16947	20808	-3861	-16,51%
Fejér 4.	19509	20405	-896	-14,61%
Heves 2.	19148	23379	-4231	-16,44%
Jász-Nagykun-Szolnok 3.	13614	16128	-2514	-13,52%
Jász-Nagykun-Szolnok 4.	17047	19760	-2713	-16,34%
Pest 12.	13696	16145	-2449	-17,34%
Somogy 2.	13855	14951	-1096	-10,92%
Somogy 3.	14776	15695	-919	-11,63%
Szabolcs-Szatmár-Bereg 3.	12781	14513	-1732	-9,47%

Adatok forrása: valasztas.hu

A bejutási küszöböt meghaladó arányú támogatottságra több magyarázat látott napvilágot, de az egyik legvalószínűbbnek az tűnik, hogy a Jobbikból kiábrándult, az ellenzéki összefogást elutasító, és a kormánypártokat is figyelmen kívül hagyó szavazók egy része csapódott le a Mi Hazánknak úgy, hogy közben a pártnak a kezdetektől fogva volt 1-2 százaléknyi szimpatizánsa. A Jobbikot a baloldalra nem követő szavazók számát az elemzés elején 500 ezer fő körüli méretűnek azonosítottuk be, ami egy kifejezetten konzervatív becslés. Most arra szeretnénk rámutatni, hogy azokban a választóközetekben,

ahol 2018-ban és 2022-ben is volt jobbikos jelölt – előbbi esetben önállóan, utóbbi kapcsán közös ellenzéki összefogás által – ott miként változott meg a párt egyéni képviselőjelöltjeire leadott szavazatok száma. A 29 körzetből 13 egyéni választókerületben kevesebb voksot kaptak a Jobbik jelöltjei most, mint négy évvel korábban, jóval nagyobb ellenzéki kihívói kör mellett. A 13 körzetben átlagosan 2111 szimpatizánssal kevesebb voksolt az összefogás által indított és támogatott Jobbik jelöltjeire 2018-hoz képest. Azt, hogy a korábbi jobbikos szimpatizánsok morzsolódtak le az ellenzéki összefogásról igazolja, hogy ebben a 13 kerületben átlagosan 14,4 százalékkal kaptak kevesebb voksot 2022-ben, mint négy évvel korábban, ami 1,6 százalékponttal magasabb szavazatarány csökkenést mutat az országos átlagnál.

Vagyis a Jobbik balratolódása miatt átlagosan kétezren fordultak el a párttól ebben a 13 választókerületben. Miután ezek közül mindegyikben volt Mi Hazánk által indított, alternatív szélsőjobboldali jelölt, azt is feltételezhetjük, hogy ezek a szavazók hova vándoroltak át. A következő táblázat ezt foglalja össze, illetve mutatja be.

7. táblázat: A Jobbik és a Mi Hazánk egyéni képviselőjelöltjeinek szavazatszáma és aránya

	Ellenzék eredménye - Jobbik jelölttel - 2022 (szavazatszám)	Jobbik 2018 (szavazatszám)	Szavazat- különbség	Mi Hazánk 2022 (szavazatszám)	Mi Hazánk 2022 (szavazatarány)
Békés 4.	17821	19510	-1689	2631	5,86%
Borsod-Abaúj- Zemplén 1.	20442	20597	-155	3266	6,61%
Borsod-Abaúj- Zemplén 5.	13526	14064	-538	2614	5,80%
Csongrád- Csanád 3.	16947	20808	-3861	5313	9,83%
Fejér 4.	19509	20405	-896	2219	4,98%
Heves 2.	19148	23379	-4231	3141	5,97%
Jász-Nagykun- Szolnok 3.	13614	16128	-2514	2426	5,20%
Jász-Nagykun- Szolnok 4.	17047	19760	-2713	3756	8,17%
Pest 12.	13696	16145	-2449	3693	7,73%
Somogy 2.	13855	14951	-1096	1525	4,09%
Somogy 3.	14776	15695	-919	2408	5,77%
Szabolcs- Szatmár-Bereg 3.	12781	14513	-1732	2869	5,87%
Szabolcs- Szatmár-Bereg 5.	11250	15897	-4647	4185	9,15%

Adatok forrása: valasztas.hu

A választások óta eltelt időszakban sokan írták fel a Mi Hazánk bejutását a Jobbik balratolódásának számlájára, azt feltételezve, hogy a Fidesz-KDNP-től jobbra hagyott úr, és az ott maradt szavazók számára kvázi csak a Toroczkai László vezette párt maradt, mint választható opció. Abban a 13 körzetben, ahol a Jobbik által indított – közös ellenzéki támogatást élvező – jelöltek rosszabbul szerepeltek így, mint külön indulva 2018-ban, a Mi Hazánk valóban jól szerepelt. A párt 106-ból 102 OEVK-ban indított önállóan jelöltet, ezekben a körzetekben átlagosan 5,71 százalékot szereztek. A fent látható listán mindössze 3 olyan választókerület található, ahol az országos egyéni jelöltekre leadott szavazatarány átlagától elmaradnak. A többi 10 körzetben azonban jobban szerepeltek annál: Csongrád-Csanád megye 3-as és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 5-ös számú kerületében ráadásul 9 százalék feletti támogatottsággal rendelkeztek. Abban a 13 választókerületben tehát, ahol a Jobbik egyéni jelöltjének eredményei az összefogás ellenére romlottak 2018-hoz képest, a Mi Hazánk – 3 esettől eltekintve – az országosan elért átlaga felett teljesített. Kijelenthető tehát, hogy a párt képes volt a Jobbiktól elforduló, Jakab Péteréket nem követő szimpatizánsokat becsatornázni.

Ugyanakkor ez csak részben magyarázza a párt parlamenti bejutási küszöbértéket meghaladó társadalmi támogatottságát. A korábbi fejezetekben már utaltunk rá, hogy a Jobbik számára korábban Borsod-Abaúj-Zemplén megye erős bástyának számított, viszont 2022-ben ott volt a legnagyobb az ellenzéki összefogás szavazatvesztése országosan. A Mi Hazánk országos listás megyei szintű eredményeiből kiderül, hogy bár Borsodban az országos eredményükhöz képest jobban szerepeltek, hiszen itt 6,89 százalékot szereztek listán, ennél ugyanakkor 10 megyében is magasabb támogatottságot értek el.

8. táblázat: A Mi Hazánk országos listás szavazatszám és aránya Budapesten és a megyékben

Terület	Eredmény (szavazatszám)	Eredmény (szavazatarány)
Budapest	39103	4,11%
Bács-Kiskun	20771	7,58%
Baranya	11757	5,93%
Békés	13854	7,64%
Borsod-Abaúj-Zemplén	22588	6,89%
Csongrád-Csanád	16620	7,34%
Fejér	15928	6,62%
Győr-Moson-Sopron	16276	6,21%
Hajdú-Bihar	18319	6,60%
Heves	11849	7,31%
Jász-Nagykun-Szolnok	13836	7,15%
Komárom-Esztergom	11179	6,72%
Nógrád	7806	7,66%
Pest	43528	5,81%
Somogy	9947	5,97%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	15889	5,59%
Tolna	7997	6,67%
Vas	8395	5,59%
Veszprém	13666	6,88%
Zala	10343	6,63%

Adatok forrása: valasztas.hu

Vagyis nem lehet a Mi Hazánk bejutását és jónak számító eredményt csupán a Jobbik gyengülésére fogni, ugyanakkor az kijelenthető, hogy az egykori szélsőjobboldali párt balratolódása nélkül a Mi Hazánk biztosan nem lett volna parlamenti erő.

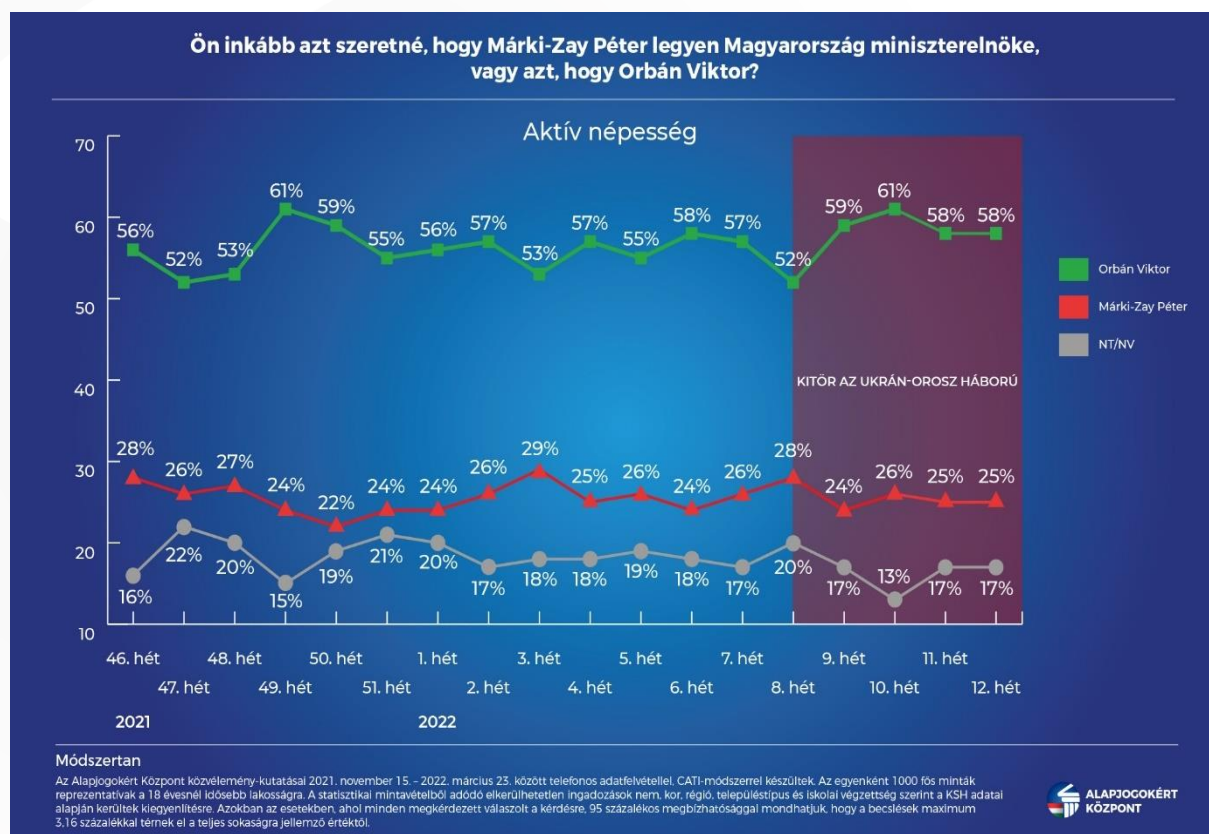
3. A Fidesz-KDNP győzelmének lehetséges magyarázatai

A választási adatok ismertetése után kialakulhatott mindenkiben egy kép arról, hogy milyen mértékű győzelmet aratott április 3-án a Fidesz-KDNP, és milyen arányú vereséget szenvedett el az összefogott ellenzék. Az adatok a szavazók döntését bemutatják, azt viszont nem árulják el első olvasatra, hogy miért így alakult az egyébként sokáig kiélezettnek és szorosnak hitt küzdelem. A következőben igyekszünk elmagyarázni azt a komplex folyamatot, amely a választók gondolkodását és döntéshozatalát befolyásolta a szavazás napján.

3.1. A miniszterelnök-jelöltek versenye

Minden országos választás alapkérdése az, hogy a hatalmon lévőkkel szembeni többségi társadalmi álláspont miként alakul a szavazás napjához közeledve. Mi a gazdasági percepció? Mi az egyén szubjektív érzete az elmúlt évekről? Van-e kormányváltó hangulat és ezt kihasználni tudó kormányzóképes ellenzéki alternatíva?

2022-ben azonban volt egy kiemelten fontos kérdés: ki legyen a miniszterelnök? Az összefogás stratégiái a kezdetektől fogva azt a célkitűzést fogalmazták meg, hogy a választás tétjét le kell egyszerűsíteni egy Orbán Viktor ellenes népszavazássá. Abból a – kezdetektől fogva téves – helyzetértékelésből indultak ki, hogy a hivatalban lévő miniszterelnök népszerűsége alacsony, illetve, ha magas is, könnyedén erodálható. A háború kirobbanásától függetlenül igazolható, hogy ez a preconcepció hibás volt.

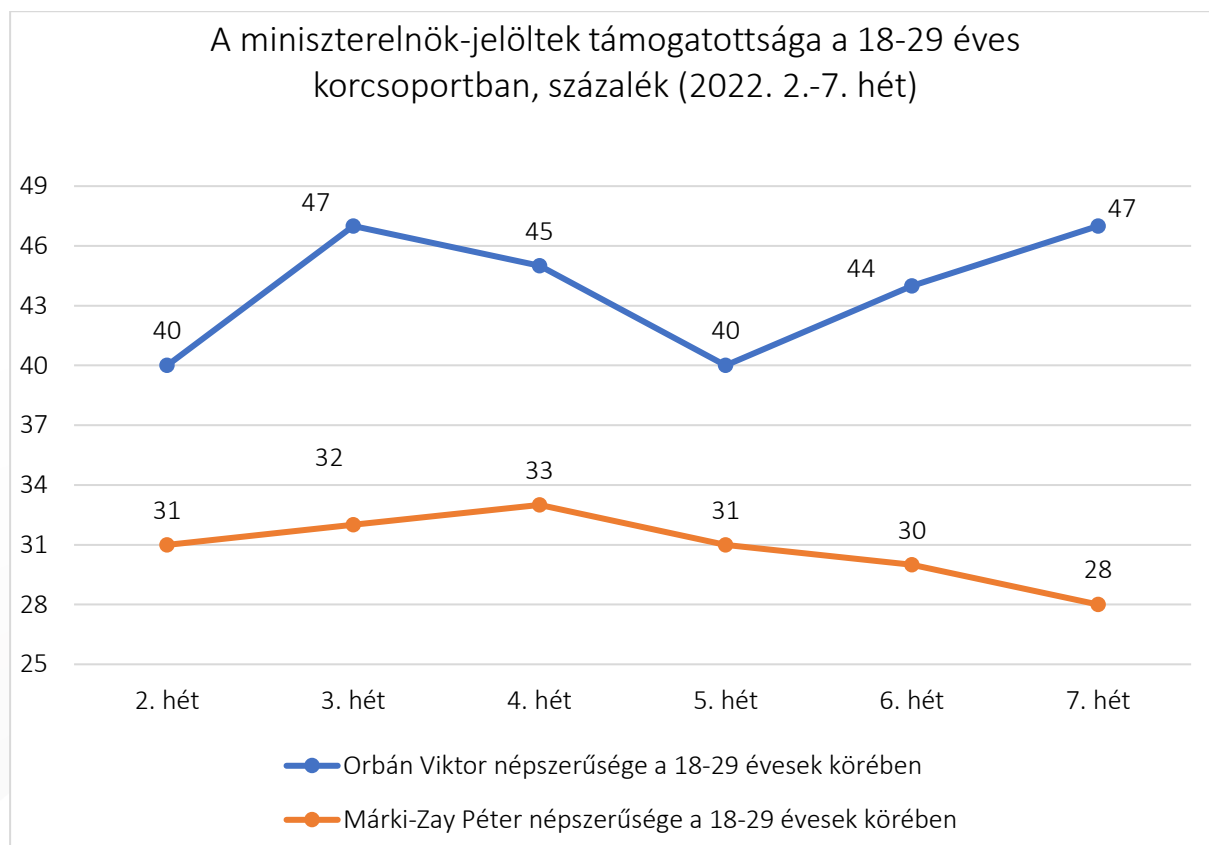
Az Alapjogokért Központ 2021 november közepétől egészen a választások előtti hétig heti rendszerességgel felmérte azt, hogy az Egységben Magyarországért közös miniszterelnök-jelöltje és Orbán Viktor kormányfő népszerűségi indexe miként alakult az aktív, választási részvételüket biztosra ígérők válaszadók körében. A kutatásonként 1000 fős, országosan reprezentatív telefonos felmérések adatait foglalta össze a következő grafikon:

A 18 hét adatait rögzítő vonaldiagramon zölddel szerepelnek az egyes heti adatok, amelyek Orbán Viktor népszerűségét mutatják meg, míg pirossal Márki-Zay Péter szimpatizánsai, szürkével pedig a nem tudja vagy nem válaszolt kategóriába sorolt válaszadók. Az ellenzéki előválasztást megnyerő Márki-Zay adatai a kezdetektől fogva elmaradtak attól, mint amit az akkor kialakult hangulat alapján várni lehetett. Sőt, a hódmezővásárhelyi polgármester megítélése a szavazók körében 22-29 százalék között mozgott, vagyis a népszerűségének csúcsán is csak tízből három aktív válaszadó mondta azt, hogy őt szeretné miniszterelnökként látni. Az igazi kérdés pedig az volt Márki-Zay adatai kapcsán, hogy a rejtőzködő, preferenciájukat fel nem vállaló válaszadók mekkora hányadát tudja majd maga mellé állítani. A választások előtt másfél héttel lezárult kutatásunk azt mutatta, hogy az társadalmi támogatottságbeli olló közte és Orbán Viktor között az ukrán-orosz háború kitörése után kinyílt, majd stabilizálódott, a rejtőzködő válaszadók pedig érdemben nem lettek kevesebben.

Ami igazán figyelemre méltó az az, hogy Orbán Viktor népszerűsége egyetlen alkalommal sem csúszott 50 százalék alá Márki-Zay Péterrel szemben a 18 hét során. A miniszterelnök 52-61 százalék között mozgott, ami kiemelkedően magas népszerűséget mutat. Ráadásul több alkalommal előfordult az is, hogy hiába csökkent pár százalékponttal Orbán Viktor kedveltségi indexe, abból nem tudott Márki-Zay profitálni. A kormány vezetőjének magas társadalmi támogatottsági adatait két részre érdemes ugyanakkor bontani: a 2021-es 46. héttől 2022. 8. hetéig a választási kampány normál időszakát rögzíthetjük. Ebben a 14 hétben rendre olyan napirendi pontok és tematikák uraltak a közbeszédet, amelyek érdemben nem változtattak a miniszterelnök-jelöltek megítélésén. Orbán Viktor a kiszámítható kormányzati politika megtestesítője, és a 2010 előtti bukott korszak visszatérésének megakadályozójaként lépett fel. A rezsicsökkentés, a széleskörű családtámogatási rendszer kiépítése, a sikeres gazdasági válságkezelés a koronavírus időszakában, a fiatalok SZJA-mentessége, illetve a 13. havi nyugdíj visszaállítása mind olyan intézkedések voltak, amelyek nemcsak széles tömegeket érintettek, de tökéletesen illeszkedtek az addigi jobboldali szakpolitikai elképzelések sorába.

A másik térfélen azonban egy erőteljes megtorpanás, és Márki-Zay Péter alkalmatlanságának kérdése uralta a kampányt. Az ellenzéki miniszterelnök-jelölt a kormányzat legnépszerűbb intézkedéseit bírálta a leghevesebben: ostobaságnak nevezte a rezsicsökkentés politikáját, a határvédelem tekintetében beállt a baloldali koalíciós partnerei mögé, a nemzeti szuverenitás kapcsán pedig sokkal inkább tűnt az európai mainstream kiszolgálójának, mintsem a magyar érdekek védelmezőjének. Ezek mind olyan témák voltak, amelyekben a jobboldali állásponttal való egyetértés pártok közötti törésvonalakon átívelő arányú. Ráadásul Márki-Zay Péter az amatőr, professzionális politikusokra kevésbé jellemző hibákat is rendre elkövette. Ennek egyik tipikus megnyilvánulási formája a jobboldali szavazóbázis gerincét adó választói csoportok megsértése, képességeik lenézése volt. Ezzel nemcsak a saját megítélését rombolta, de egyben annak is gátat szabott, hogy esetleg sikeresen szólítson meg fideszes peremszavazókat. A támogatottsági adatokból az is látható, hogy Orbán Viktor – csakúgy, mint a korábbi években – rendre népszerűbb tudott lenni a Fidesz-KDNP-nél, felfelé húzva ezzel jelöltjei és országos listájuk támogatottságát is. Mindez azért alakulhatott így, mert minden társadalmi csoportban megtalálta és meg is szólította a vele potenciálisan szimpatizálókat.

Balliberális oldalról gyakran hangoztatott állítás, hogy a fiatalok, a városban élők és a felsőfokú végzettségűek körében nincs többsége a jobboldalnak. Ehhez képest Orbán Viktor Márki-Zay Péterrel szemben az idei év 2. és 7. hete között végig előnyben volt ezekben a társadalmi csoportokban is a válaszadók preferenciái alapján. Az alábbi grafikon adatai is ezt igazolják¹:

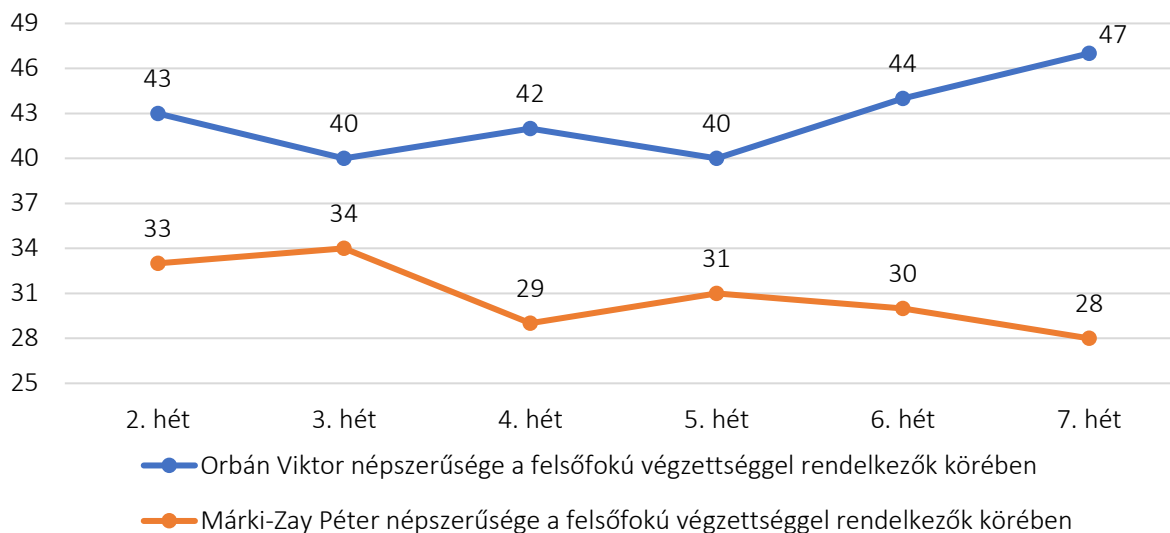

Az adatokból kiderül, hogy a 18-29 évesek relatív többsége a vizsgált időszakban inkább Orbán Viktort szerette volna miniszterelnökként látni: minimum 40 százalékuk vélekedett így, míg 28-33 százalékuk Márki-Zay Pétert választotta.

Hasonló mértékű különbség figyelhető meg a felsőfokú végzettségű válaszadók preferenciáinak eloszlásában is. Amíg Orbán Viktort minimum 40, de egyes adatfelvételek alkalmával 47 százalékuk szerette volna kormányfői pozícióban látni, addig Márki-Zay Pétert 28-34 százalékuk. Ráadásul ezúttal látható az is, hogy a kampány véghajtásában nem csökkent, hanem szignifikánsan nőtt azoknak a felsőfokú végzettséggel rendelkező megkérdezetteknek a száma és aránya, akik a hivatalban lévő miniszterelnököt támogatták Márki-Zay Péterrel szemben.

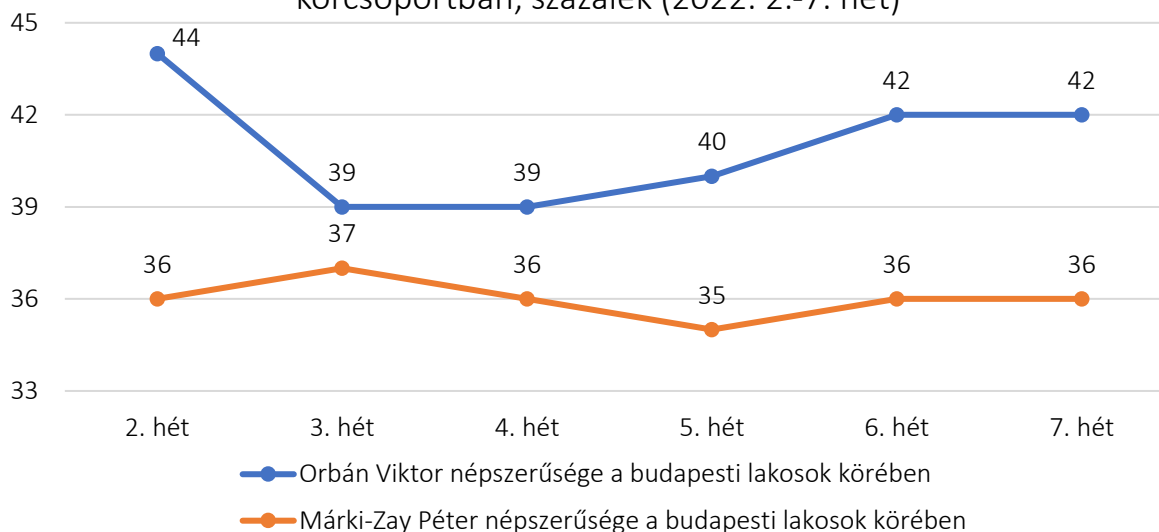
¹ Módszertan: Az Alapjogokért Központ közvélemény-kutatásai 2021. november 15. – 2022. március 23. között telefonos adatfelvétellel, CATI-módszerrel készültek. Az egyenként 1000 fős minták reprezentatívak a 18 évesnél idősebb lakosságra. A statisztikai mintavételből adódó elkerülhetetlen ingadozások nem, kor, régió, településtípus és iskolai végzettség szerint a KSH adatai alapján kerültek kiegyenlítésre. Azokban az esetekben, ahol minden megkérdezett válaszolt a kérdésre, 95 százalékos megbízhatósággal mondhatjuk, hogy a becslések maximum 3,16 százalékkal térnek el a teljes sokaságra jellemző értéktől.

A miniszterelnök-jelöltek támogatottsága a felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében, százalék (2022. 2.-7. hét)

Az utolsó, fővárosi lakosok miniszterelnök-jelölti preferenciáit bemutató diagram bizonyítja igazán, hogy Márki-Zay Pétert mennyire nem fogadta be az ellenzéki szimpatizánsi közeg egy jelentős része. Budapesten Orbán Viktor támogatottsága 39-44 százalék között mozgott a vizsgált időszakban, és rendre Márki-Zay Péternél nagyobb szavazói körrel bírt. A miniszterelnök adatai ráadásul szinte teljesen egybevágóak azzal, mint amit a Fidesz-KDNP közös országos listája végül szavazatarányok tekintetében szerzett Budapesten. Ellenzéki kihívójának számai azonban itt is alacsonyabbak, de legalább stabilak voltak. A hódmezővásárhelyi városvezetőt a budapesti választók 35-37 százaléka támogatta a miniszterelnökség megszerzésében, és egyetlen alkalommal sem tudott többséget kovácsolni magának Orbán Viktorral szemben. Ugyan a végső adatok és eredmények ennek ellenére egy pozitív fordulatot hoztak az ellenzék számára a fővárosban, az azonban látszik, hogy a szavazatvesztésük egyik – de semmiképpen sem kizárólagos oka – a miniszterelnök-jelölt személye lehetett.

A miniszterelnök-jelöltek támogatottsága a 18-29 éves korcsoportban, százalék (2022. 2.-7. hét)

3.2. Az ukrán-orosz háború hatása („Rally round the flag” effect)

Az előző fejezetben a miniszterelnök-jelöltek népszerűségi mutatóinak értelmezését két szakaszra bontottuk. Az első szakaszt ott kitárgyaltuk, a 8.-12. hetek adatainak bemutatásával és elemzésével azonban adósak maradtuk. A határszakasz kiválasztása nem véletlen. A politikai kampánycsapatok munkáját jelentősen felülírta az, ami 2022. február 24-én Ukrajna keleti határszakaszán történt. Oroszország ugyanis megtámadta Ukrajnát, katonai offenzívát indítva számos kelet-ukrajnai területtel szemben. A háború kitörésének szavazókra gyakorolt hatását nehéz pontosan megállapítani, az azonban kijelenthető, hogy az egyik fő kampánytéma a fennmaradó hetekben egyértelműen a konfliktus lett. Ahogy 2015-ben az illegális bevándorlás, úgy ezúttal a háború írta felül az egyes napirendi pontokat.

Egy ilyen kiélezett helyzetben értékelődik fel igazán a tapasztalat és a higgadtság. Mondhatnánk azt is, hogy ez a két jellemző aranyat ért a választás utolsó heteiben politikai értelemben. Ez azonban nem csak magyar jelenség, sőt, a politikatudományi szakzsargon nemzetegyesítő (angolul: „rally round the flag” effect²) hatásként írja le azt a folyamatot, amelynek során a hatalmon lévők – amennyiben megfelelő választ fogalmaznak meg egy konfliktusra – népszerűség növekedést érhetnek el. Ennek oka a stabilitás iránti vágy: békeidőben is, de háborús helyzetben különösen felértékelődik a stabil kormányzás, mint érték a választók szemében.

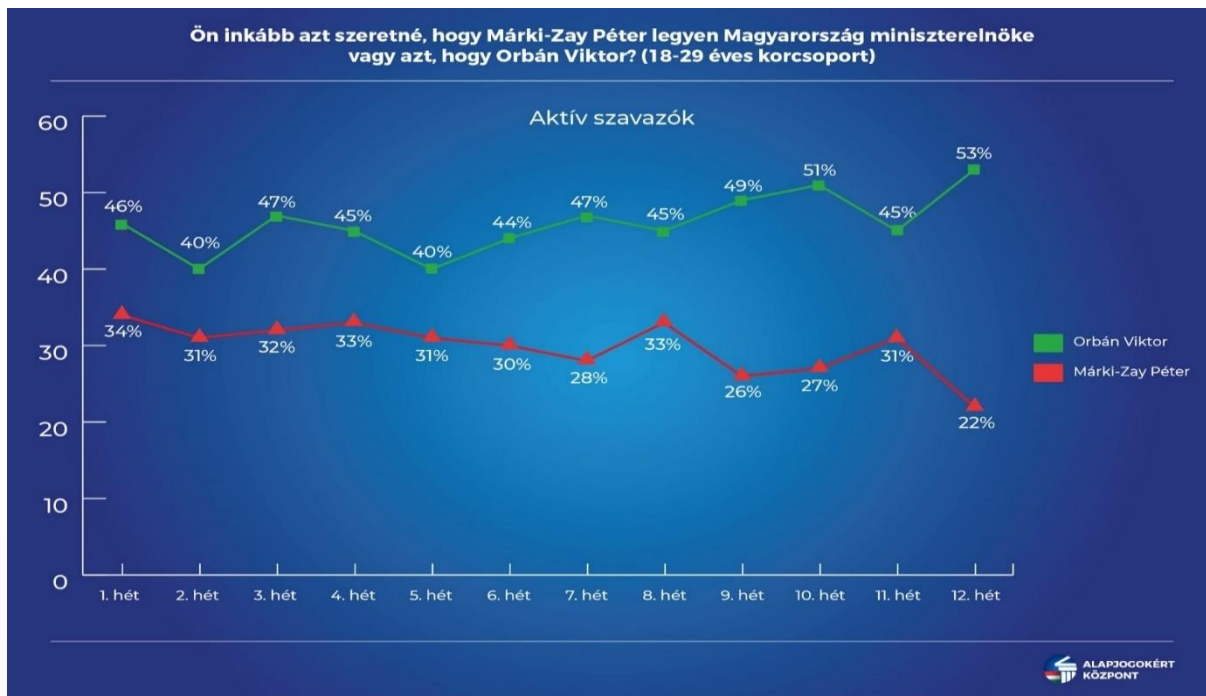
A magyar országgyűlési választási kampányt is érintette a nemzetegyesítő hatás, elsősorban Orbán Viktor miniszterelnök gyors – és ami ennél is fontosabb – helyes álláspontjának kialakításakor. A hivatalban lévő kormányfő elítélte az orosz inváziót, kifejezte, hogy európai és védelmi egységre van szükség ebben a helyzetben, de ami a legfontosabb az az, hogy meghirdette a „stratégiai nyugalom” és a „béke és biztonság” politikáját.

Ennek lényege az, hogy kapkodásnak, vágyvezérelt cselekedeteknek nincs helyük, és a háborúból Magyarországnak ki kell maradni. Ezt a politikai üzenetet számos intézkedés hitelesítette: a kormány rögzítette, hogy sem fegyvereket, sem katonákat nem küldd Magyarország a háborúba, mert azzal nemcsak belesodródna a konfliktusba, de komoly, még nagyobb veszélynek tenné ki a kárpátaljai magyarokat is. Sőt, a kabinet azt is leszögezte, hogy Magyarországon keresztül közvetlenül katonai szállítmányok nem juthatnak el Ukrajnába.

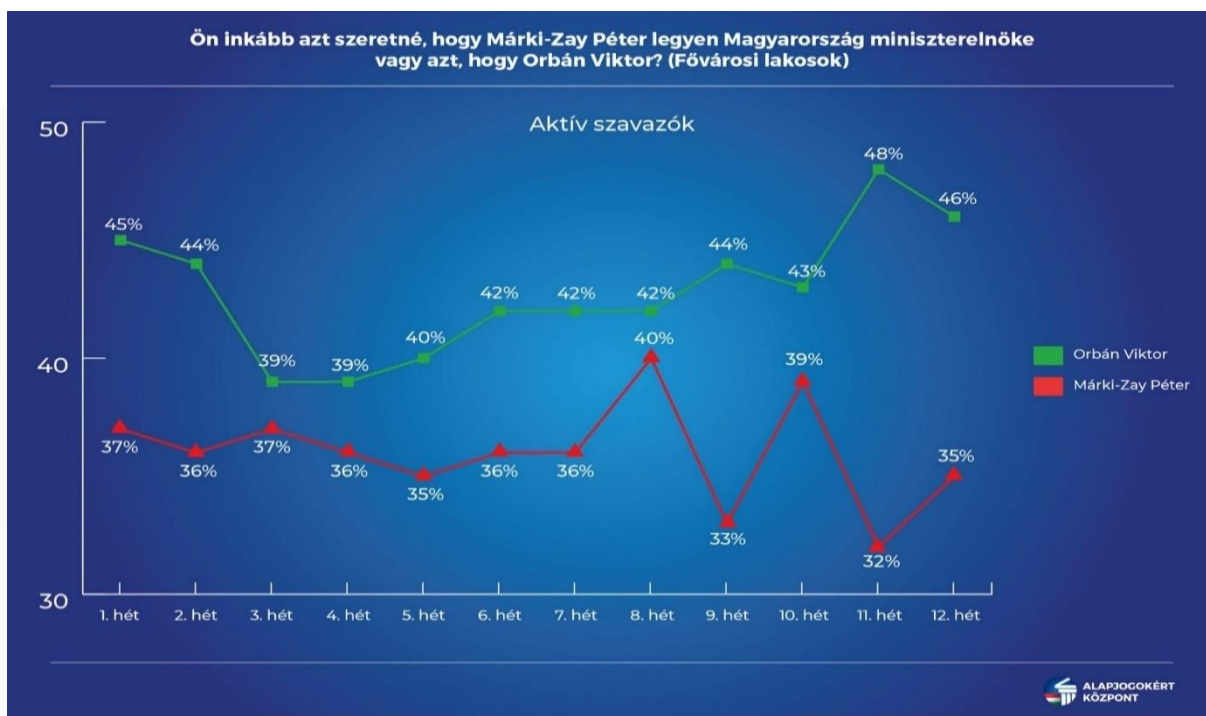
Ennek a politikai helyzetfelismerésnek és a tapasztalatra, valamint kompetenciákra épülő stratégiának a hatása látható a korábban közölt közvélemény-kutatási adatokban. A 21. oldalon található dia pirossal jelzett téglalapjában található adatok megmutatják, hogy Orbán Viktor támogatottsága két hét alatt +9 százalékponttal nőtt a háború kitörése után, 52-ről 61 százalékra, majd 58 százalékon stabilizálódott. A nemzetegyesítő hatás tehát érvényesült, kisebb mértékben ugyan, de ehhez az is hozzátartozik, hogy egy eleve magas kormányfői szimpátiaindexre gyakorolt befolyást. Ráadásul a kormányfői higgadtságot, megfontolt és békepárti attitűdöt Márki-Zay Péter nem tudta ellensúlyozni, sőt, talán a legnagyobb baklövéseit ezekben a rendkívül fontos napokban követte el, amikor kettő belföldi és egy külföldi médiumnak adott interjújában fogalmazott félreérthető módon, Magyarországot a háborúba belesodorni

² A fogalmat 1970-ben John Mueller írta le elsőként „Presidential Popularity from Truman to Johnson” című írásában, ahol 3 kritérium egyidejű fennállásához kötötte annak létrejöttét, miután tanulmányozta az amerikai elnökök népszerűségének változásait. Először is az eseménynek nemzetközi hatásúnak kell lennie, másodszer az adott országot érintő kihívást kell magával hoznia, harmadszor pedig hatását tekintve speciálisnak és drámainak kell minősülnie. Az ukrán-orosz háború Mueller mindhárom feltételének megfelelt.

alkalmas hangnembben. Az előbb bemutatott bontások folytatásában látható is ennek a hibázásnak az „ára”:

Mind a fővárosi lakosok, mind a 18-29 éves korcsoport választói eltávolodtak a miniszterelnök-jelölttől az utolsó hetekre. A budapestiek körében 40 százalékról 33 százalékra esett vissza Márki-Zay, míg a 18-29 évesek körében 33-ról előbb 26, majd a 12. hétre 22 százalékra. Országosan Orbán Viktor népszerűsége előbb felment 61 százalékra, majd 58 százalékon stagnált a választás előtt másfél héttel, míg Márki-Zay Péteré 25 százalékon állt meg.

A háború kapcsán a magyar társadalom alapvető elvárása a béke fenntartása volt. Az erre való képességet a szavazók egyértelműen Orbán Viktor személyében azonosították, míg Márki-Zay Péterék – több koalíciós társa hozzá hasonló, félreérthető nyilatkozatokat tett – egyszerűen nem tudták beazonosítani a nemzeti érdeket ebben a kérdésben sem. Ez jól látható módon csökkentette a népszerűségüket, és lökte őket biztos vesztes pozícióba.

3.3. A felmerülő kihívásokra adott válaszok életszerűsége

A 2022-es országgyűlési választás kampányának szerves részét képezte a kormánypártok részéről a szintén 2022. április 3-ra kitűzött gyermekvédelmi népszavazás tematizálása. A tavaly júliusban elfogadott gyermekvédelmi törvény legfontosabb sarokköveiről kezdeményezett a kabinet országos népszavazást, miután komoly nemzetközi és hazai támadások keresttüzébe került a szabályozás, amely a 18 év alatti, kiskorú gyermekek szexuális nevelésének kérdéseiről is rendelkezett. A jobboldali álláspont érthető és világos volt: a genderideológia nyugat-európai és globális terjedésének kívánt gátat szabni a fiatalok körében annak érdekében, hogy zavartalan testi és szellemi fejlődésükhöz szükséges nevelésben részesülhessenek, amelyről a szülők jogosultak dönteni. Az országos népszavazás négy kérdése is ezeket rögzítette, kiegészítve a nemváltoztatás népszerűsítésének elutasításával.

A gyermekvédelem kérdéskörét a baloldal szándékos félreértelmezéssel igyekezett negligálni, a magukat függetlennek mondó, valójában azonban a kormánykritikus térfél politikai szekereként toló civil szervezetek pedig a népszavazás bojkottálására, illetve az érvénytelen szavazásra buzdítottak. Pedig a közvélemény-kutatások igazolták, hogy nem elsősorban pártpolitikai kérdés a 18 év alattiak védelme. Az Alapjogokért Központ gondozásában elkészült, országosan reprezentatív felmérések is igazolták, hogy a magyarok döntő többsége a genderideológiát elutasította, míg a gyermekvédelmet preferálta.

A 2021 év végén publikált adatok alapján a felnőtt magyar lakosság túlnyomó többsége, 84 százaléka korlátozná a szexuális tartalmak bemutatását a 18 év alattiak számára a médiafelületeken, 78 százalékuk pedig megtiltaná a körükben a nemük átalakításához vezető kezelések propagálását is. A magyarok háromnegyede nem tenné elérhetővé a kiskorú gyermekek számára azokat a médiatartalmakat, amelyek a születési nem megváltoztathatóságát népszerűsítik, de ugyanennyien tiltanák meg azt is, hogy köznevelési intézményekben a szülő hozzájárulása nélkül kiskorú gyermekeknek szexuális irányultságokat bemutató foglalkozásokat tartsanak.³

Az adatok azért is rendkívül tanulságosak, mert igazolják, hogy tízből nyolcan egyetértettek a szabályozás irányával és tartalmával, valamint a népszavazási kérdésekben képviselt kormányzati állásponttal. Ugyan ekkora, szinte nemzeti egyetértést generáló kérdésnél még az ellenzéki szimpatizánsok egy része is közös álláspontra helyezkedett a kabinettel, a kormánykritikus politikusok mégsem törekednek ennek a felismerésére. Márki-Zay Péter például aberrációnak és értelmetlen kezdeményezésnek nevezte a referendumot, valamint a népszavazás kérdőívének széttépését is előre leszőgte.

Az ellenzéki aknamunkának részleges hatása azonban lett: a népszavazás közjogilag érvénytelen lett. Politikailag azonban eredményesnek tekinthető – csakúgy, mint a 2015-ös kvótanépszavazás – mert mind a négy kérdésben 90 százalék fölött volt az érvényesen szavazók „Nem” válaszainak az aránya, amely a kormányzati álláspontot fejezte ki. Ráadásul kérdésenként körülbelül 3,5-3,6 millióan értettek egyet a kabinettel, ami azt mutatja, hogy még az ellenzéki – vagy legalábbis április 3-án nem a Fidesz-

³ A teljes kutatás elérhető az alábbi linken: <https://www.facebook.com/alapjogokert/posts/4990830027615696>

KDNP listáját – támogatók negyede is osztotta a jobboldal álláspontját a gyermekvédelem kapcsán, míg érvénytelenül átlagosan 300 ezerrel kevesebben voksoltak, mint az ellenzék közös listájára.

3.4. A baloldali összefogás ellenzéki szimpatizánsokat taszító hatása

Magától értetődő, mégis külön említésre érdemes fejleménye volt a 2022-es választásnak az, hogy megdőlt egy, az ellenzék összefogásáról szóló mítosz is: 2010-ben a kormánykritikus pártok külön indultak, 2014-ben és 2018-ban részben koordináltan, 2022-ben pedig teljesen összefogtak egymással annak érdekében, hogy kormányváltást érjenek el. Ennek egyik előfeltétele az volt, hogy a szélsőjobboldali pozíciót elfoglaló Jobbikkal kiegyezzenek. Vona Gábor lemondása után Sneider Tamás közelebb vitte a pártot a baloldalhoz, Jakab Péter pedig teljesen át is kísérte a megmaradt, több alkalommal meggyengült pártot a Rubiconon.

Az összefogás pikantériáját az adta, hogy 2010 és 2018 között a baloldali politikusok és a jobbikosok is számtalan alkalommal leszögezték, hogy nem fognak soha össze egymással.⁴ Hogy miért vállalták mindezek ellenére az összefogással járó kockázatokat? Azért, mert kutatásokkal és a 2019-es önkormányzati választáson elért részsikerekkel elhitették magukkal, hogy az ellenzéki szavazók ezt várják el tőlük. Az alapfelvetés az volt ugyanis, hogy nem a pártpreferencia az elsődleges, hanem a kormánnyal szembeni kritikus attitűd, ami mentén egyesíteni lehet a legkülönbözőbb szociológiai jellemzőkkel leírható táborokat is. A 2022-es országgyűlési választás igazolta azt, hogy mindez téves leegyszerűsítése volt a szavazói gondolkodásmódnak.

A főbb adatokat már ismertettük: 2018-hoz képest 2022-re az összefogott baloldali blokk egyéni képviselőjelöltjei átlagosan 12,84 százaléknyi szimpatizánst vesztek el, országos listán pedig 28 százalékkal kaptak kevesebbet, mint külön indulva négy évvel ezelőtt. A 700 ezer fős hiátusért legnagyobb részt a Jobbik, kisebb mértékben Márki-Zay Péter kampánya tehető felelőssé, de az ő gyengélkedésüket a többieknek sem sikerült érdemben ellensúlyozniuk: gyengült az MSZP és a Párbeszéd is, az LMP pedig törpepárttá zsugorodott hivatalosan is. Az 57 mandátum és az 1,9 milliós támogatói kör is történelmi mélypontot jelent esetükben. A valódi kérdés az, hogy van-e innen visszaút, vagy az ellenzékváltó hangulat fennmarad a következő ciklusban is? Egy biztos, a történelmi tapasztalat az, hogy egyetlen vereség sem végzetes, és a győzelem sohasem végleges.

⁴ Az Alapjogokért Központ elemzése feldolgozta az összefogás fejlődéstörténetét az alábbi linken elérhető tanulmányában: <https://alapjogokert.hu/2021/02/04/tegnap-meg-nacik-ma-mar-demokratak/>